

Kente Tutunamayanlar: Konya Örneğinde Madde Bağımlılığı ve Göç İlişkisi

Hatice Arslan¹

Öz: Türkiye’de iş bulmak ve daha iyi şartlarda yaşamak umuduyla yapılan iç göçler çarpık kentleşme, gecekondulaşma, işsizlik, eğitimsizlik, kültür çatışması gibi sorunları beraberinde getirmiştir. Kentte aradığını bulamayan ve kent yaşamına adapte olamayan insanlar dışlanmış ve ötekileştirilmiştir. Başka bir ifadeyle kente tutunamayan bu göçmenler kimi zaman madde kullanma ve bağımlı olma riski ile karşı karşıya kalmıştır. Madde kullanımı ve bağımlılık sorununun her geçen gün arttığı Konya’da, ilin aldığı göçlerin büyük çoğunluğunun Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesinden olduğu görülmüştür. Bu bağlamda çalışmada, 1980-2000 yılları arasında Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Konya’ya göç eden ailelerde göç olgusunun madde kullanımına etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, kartopu örneklem tekniği ile Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesinden Konya’ya göç etmiş olan 8 madde bağımlısı bireye ulaşılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve veriler yazıya aktarılmıştır. Yapılan analiz sonucunda “Demografik Bilgiler, Ailelerin Göç Etme Nedenleri, Göç Sonrası Yaşanan Dil Problemi, Göç Sonrası Ekonomik Durum, Madde Bağımlılığı ve Göç Etkisi, Madde Kullanmaya Başlama Yaşları ve Nedenleri, Madde Bağımlılığı ve Suç İlişkisi, AMATEM Sorunu ve Öneriler, Aile İçi İlişkiler ve Empati” temaları oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda göçün, madde bağımlılığında bir risk faktörü olduğu sonucuna varılmıştır

Anahtar kelimeler: iç göç • Konya • kente uyum • bağımlılık • madde kullanımı

1 Hatice Arslan (Sosyal Çalışmacı), Konya Bağımlılıkla Mücadele Derneği, İhsaniye Mah. Hüsni Aşk Sok. Konevi İş Merkezi No: 4/105 Selçuklu, Konya Türkiye. Eposta: htcarslan042@gmail.com

Atıf: Arslan, H. (2020). Kente tutunamayanlar: Konya örneğinde madde bağımlılığı ve göç ilişkisi. *Toplumsal Değişim*, 2, 213–234.

İnsanların buldukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine göç denilmektedir. Sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik sonuçları olan göç insanlık tarihinden beri var olan ve gelecekte de devam edecek olan bir yer değiştirme olayıdır (Demirel, 2004, s. 7; Dinç, 2014, s. 2; Koçak ve Terzi, 2012, s. 164; Sağlam, 2006, s. 33–34).

Sanayinin geliştiğinin göstergesi olarak kabul edilen göç hareketleri, Sanayi Devrimi ile en yüksek sayılara ulaşmış, kırın iticiliği ve kentin çekiciliği ile insanlar iş bulabilmek amacıyla kentlere göç etmişlerdir (Koyuncu, 2011a, s. 131). Kentleşme, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sanayileşmenin sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Bu sebeple “çarpık şehirleşme” sorunu ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu tecrübeyi yaşayan ülkelerde kentler, gecekondu ile çevrilmiş, işsizlik ve eğitimsizlik sorunları meydana gelmiştir (Sağlam, 2006, s. 37). 1950’li yıllarda Türkiye’de de sanayileşme ile paralel olmayan kentleşme başlamıştır. Toprakların bölünmesi, tarımda makineleşme, işsizlik, husumet, sosyal statü çekişmeleri gibi kırların iticiliğinden kaynaklanan nedenlerle köyden kente doğru yoğun göçler meydana gelmiş, bunun sonucunda kentleşme oranı artmaya başlamıştır. 1980’lerden sonra ise kentten kente göçler yaşanmıştır (Bülbül ve Köse, 2010, s. 76; Çakır, 2011, s. 221; Demirel, 2004, s. 3–4; Koçak ve Terzi, 2012, s. 166). 1984 yılından itibaren uygulamaya konan ihracatı arttırmaya yönelik liberal politikalar, devletin ekonomideki ağırlığını azaltma ve serbest piyasa çabaları, sanayi sektöründe yeni işgüçlerine ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Böylece kırdan kente işgücü göçü daha da hızlanmıştır (Koyuncu, 2011b, s. 135). 1990’lara gelindiğinde ise Türkiye’de göç nedenlerine terör kaynaklı “zorunlu göç” adı verilebilecek yeni bir olgu eklenmiştir (Koyuncu, 2013, s. 165). 1990’lı yıllara kadar iş bulmak amacıyla Türkiye’nin gelişmiş Batı bölgelerine doğru olan göç, 1990’dan sonra “terör odaklı” hale gelmeye başlamıştır. Terörden kaçarak köyünü, kasabasını terk eden kitlelerin bir kısmı Batı bölgelerine, Akdeniz ve Ege sahillerine doğru göç ederken bir kısmı da Doğu ve Güneydoğu illerine yerleşmişlerdir (Sağlam, 2006, s. 42).

Doğu’dan Batı’ya doğru görülen göç hareketlerinde göçün akım yönünü ve miktarını belirleyen, istihdam olanakları olmuştur. Göçlerin büyük bölümü İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana gibi istihdam olanaklarının fazla olduğu illere gerçekleşmiş, zamanla bu illerin çevresindeki illere doğru göç hareketleri gerçekleşmiştir (Günel, 2012, s. 106).

İnsanların daha iyi yaşam standartlarına ulaşabilmek, eğitim alabilmek, sağlık imkanlarından yararlanabilmek ve en önemlisi de iş bulabilmek için kente göç ettikleri görülmüştür. Ne sebeple göç edilmiş olursa olsun göç edenlerin hayatlarında büyük sosyal, ekonomik, politik ve psikolojik sonuçlar ortaya çıkmıştır (Castles ve Miller, 2008, s. 39). Göç eden insanlar, göç ettikleri yerlerde kendi yaşantılarını sürdürmeye devam etmiş ve kültürlerinden kopamamışlardır. Bu durum onları, diğer kentliler ta-

rafından “öteki”leştirmiş, kültür çatışmalarına da yol açmıştır (Koçak ve Terzi, 2012, s. 182). Bu çatışmalar göç eden insanların madde kullanma ve bağımlı olma riskini artırmıştır (Balcıoğlu ve ark., 2001, s. 190–191). Hızla yaşanan toplumsal değişme, iç göç, gecekondulaşma, işsizlik kente uyum sağlayamamanın yanında suça bulaşma, radikal gruplara üye olma, uyuşturucu kullanımı gibi sorunları da beraberinde getirmiştir (Köknel, 1983, s. 710). Göç sonucunda yeni kültüre alışamayan, bunalmalar ve sarsıntılar geçiren gençlerin, arkadaş edinebilmek, çevreye dahil olabilmek için uyuşturucu kullanmaya başlamasıyla kentlerdeki uyuşturucu kullanımı oranı artmıştır (Çalı, 2012, s. 52).

Madde bağımlılığı din, dil, ırk, sosyoekonomik durum gözetmeksizin toplumun her kesiminde görülse de (Czechowiez, 1988) özellikle kentin kenar mahallelerinde yoksulluk, eğitimsizlik, suça bulaşma ve madde bağımlılığı riskinin arttığı görülmüştür (Kaylı ve ark., 2016). Bu mahallelerin risklerinin yanı sıra bireylerin düşük özdenetim sahibi olmalarının da madde kullanımı sebepleri arasında yer aldığı belirtilmiştir (Hammersley, 2008). Göç edenlerin kaygı, depresyon ve stres düzeylerinin yüksek olduğu (McKelvey ve ark., 2002), benlik saygılarının düşük olduğu (Ponizovky ve ark., 2009) ve bu duygularla baş etmek isteyen gençlerde madde bağımlılığı riskinin de yüksek olduğu ifade edilmiştir (Kızmaz ve Bilgin, 2010, s. 269).

Aker ve arkadaşları (2005, s. 13) tarafından hazırlanan TESEV Raporu’nda göç sonrası işsizlik ve yoksulluk sorununun oluştuğu, bu durumun madde kullanımı ve suça bulaşmayı da beraberinde getirdiği belirtilmiştir. Bir başka araştırmada Diyarbakır’ın göç alan bölgelerinde hırsızlık, şiddet, madde bağımlılığı gibi yönetimlerin yaygın olduğu; göç sonrası dışlanan ve küçümsenen bireylerin tepki olarak bağımlılık yapıcı maddeleri kullandığı ifade edilmiştir (Can, 2011, s. 127). Bu çalışmalarla birlikte İstanbul’un yoğun göç alan bölgeleri Esenler ve Bağcılar’da da madde kullanımının yüksek olması göçün olumsuz etkileri sonucunda gençlerin madde kullanma riskinin yüksek olduğunu göstermiştir (Yaman, 2014).

Coğrafi konumu ve sahip olduğu genç nüfusu nedeniyle risk altında olan Türkiye’nin (TUBİM, 2016, s. 6) yanı sıra, yine geçiş yolları üzerinde bulunan ve göç alan bir şehir olan Konya’da madde bağımlılığında risk altında olan illerden birisidir. Dr. Özgür Öz de Konya’nın madde bağımlılığı ve uyuşturucu kullanımda ülkede nüfusa oranla 3. sırada yer aldığını ve uyuşturucu kullanım yaşınının 10’a düştüğünü belirtmiştir (haberler.com, 2013). Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Beyhekim Psikiyatri Kliniği Eğitim Sorumlusu Doç. Dr. İbrahim Eren ise Konya’da bağımlı sayısınının 10 bine doğru gittiğini, bu sayının birkaç yıl sonra 50 bini bulabileceğini ifade etmiştir (Atıcı, 2014). Bu bilgilerden yola çıkarak Konya’da madde bağımlılığı ve göç ilişkisi araştırma konusu olarak seçilmiş ve Konya’ya yapılan göç oranları tespit edilmiştir.

Tablo 1

Konya İlinin Aldığı ve Verdiği Göç Sayısı

Yıl Aralığı Sayısı	Aldığı Göç	Verdiği Göç Sayısı
1985-1990	71.113	98.297
1995-2000	107.316	104.529
2015-2016	56.500	54.712

Tabloda da görüldüğü üzere Konya hem göç alan hem göç veren bir ildir. 1990 yılında 1.569.640 olan Konya nüfusu, 2016 yılında 2.161.303 olmuştur. 2014-2016 ikamet edilen il ve doğum yerine göre iller arası göç eden nüfus istatistiklerinde Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Konya'ya göç eden kişi sayısına bakıldığında, Konya'da 804 kişiyle en çok Şanlıurfa'da olduğu görülmüştür. Sırayla 769 Vanlı, 634 Mardinli, 585 Erzurumlu, 463 Diyarbakırlı, 419 Malatyalı, 385 Ağrılı bulunduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2016a).

Ülkemizde artan bağımlı sayısı ve bağımlılık yaşının her geçen gün daha da düşmesi bu alanda yapılacak olan çalışmalarını daha da önemli hale getirmiştir. Bu doğrultuda Konya'da madde kullanımının göç ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışma, Konya'ya yapılan göçlerin madde kullanımına etkisini araştırarak ilk çalışma olması sebebiyle de ayrıca önem taşımaktadır. Yanı sıra bu araştırmanın, madde bağımlılığında risk faktörlerinin belirlenmesine ve yerel düzeyde koruyucu önleyici düzenlemelerin oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışma kapsamında 2018 yılı Ocak-Mart ayları arasında Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Konya'ya göç etmiş olan 8 madde bağımlısı kişi ile nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada göç olgusunun örneklem grubu tarafından nasıl algılandığı ve bu süreçten nasıl etkilenildiği derinlemesine incelenerek madde kullanımına neden olan noktalar tespit edilmeye çalışıldığı için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Görüşmelerde önceden hazırlanan ve çerçevesi belli olan konularda yeni soru ve sorunlara değinme imkanı sağlayan yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda 8 kişiye alt kültürlerin örneklemesi için kullanılan kartopu örneklem tekniği kullanılarak ulaşılmıştır. Bu kişilerin en mahrem bilgilerine ulaşabilmek amacıyla yaşadıklarını paylaşabilmeleri için güven odaklı görüşmeler gerçekleştirilmesi gerektiği için kartopu örnekleme tekniği seçilmiştir. Mülakatlardan elde edilen veriler ilgili literatüre göre temalara ayrılmış ve analitik bir çözümleme yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı ve kartopu örneklem yöntemi seçilmiştir. İlk katılımcıya araştırmacının çalıştığı sivil toplum kuruluşu aracılığı ile ulaşılmış, araştırmacı katılım-

cıya kendisini tanıtmış ve araştırmanın amacı hakkında bilgi vermiştir. Elde edilen bilgilerin araştırmanın amacı dışında kullanılmayacağı, araştırmada katılımcıların kimliklerini ortaya çıkaracak bilgilere yer verilmeyeceği ifade edilmiştir. Güven ilişkisi kurulduktan sonra katılımcının onayı alınarak ses kayıt cihazı kullanılmış ve 45-60 dakika arasında süren görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme sonunda “Bu konu ile ilgili kiminle görüşmemizi önerirsiniz?”, “Bu konuda bize en çok kim yardımcı olur?” soruları sorularak diğer katılımcılara ulaşılmıştır. Görüşmeler güven ilişkisinin sağlanması için katılımcıların belirlediği yerlerde yapılmıştır.

Tablo 2

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Katılımcı ve doğum yılı	Eğitim Durumu	Memleketi	Kardeş sayısı
S-1990	Lise	Ağrı	5
K-1990	Ortaokul	Van	1
R-1986	Ortaokul	Diyarbakır	5
M-1996	Ortaokul	Erzurum	5
E-1981	İlkokul	Erzurum	4
Y-1992	İlkokul	Diyarbakır	4
K-1994	Ortaokul	Diyarbakır	5
M-1992	Ortaokul	Batman	3

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya ait veriler, literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Uygulamadan önce görüşme formu Sosyoloji alanından öğretim üyesi tarafından incelenmiş ve form son haline getirilmiştir. Görüşme formunda: “Kendinizi tanıtır mısınız?”, “Aileniz ve arkadaş çevrenizden bahseder misiniz?”, “Konya’ya göç etme sürecinizi anlatır mısınız?”, “Göç etmeden önce nasıl bir yaşamınız vardı?”, “Göç sonrasında nasıl bir yaşamınız vardı, ne gibi zorluklar yaşadınız?” ve “Ne zaman ve niçin madde kullanmaya başladınız?” soruları yer almıştır. Açık uçlu sorular sorulmaya dikkat edilmiş, daha fazla ayrıntı alınması gereken yerlerde sondaj sorular sorulmuştur.

İşlem

Bu aşamada veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen ses kayıtları birebir yazıya aktarıldıktan sonra elde edilen veriler defalarca okunmuş ve kodlar oluşturulmuştur. Kodlar kategorik etiketlere veya temalara dönüştürülmüştür. Görüşme içerikleri bu temalara uygun şekilde tasnif edilmiştir. Tasnif edilmiş veriler temalara uygunluğu açısından tekrar incelenmiştir. Elde edilen veriler, teorik olarak yorumlanmış ve bazı genellemeler yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde demografik bilgiler, ailelerin göç etme nedenleri, göç sonrası yaşanan dil problemi, göç sonrası ekonomik durum, madde bağımlılığı ve göç etkisi, madde kullanmaya başlama yaşları ve nedenleri, madde bağımlılığı ve suç ilişkisi, AMA-TEM sorunu ve öneriler, aile içi ilişkiler ve empati başlıkları altında göçün madde bağımlılığında bir risk faktörü olup olmadığı irdelenecektir.

Demografik Bilgiler

Katılımcıların kardeş sayılarının fazla olduğu, hane halkı ortalamasının 6-7 civarında olduğu ve eğitim düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Bir kişi lise mezunu, bir kişi liseyi terk etmiş, diğerleri ise ortaokul mezunudur. Eğitime devam etmeme nedenlerinin göç sonrasında yaşadıkları maddi imkansızlıklar olmadığını, arkadaş çevrelerinin etkisiyle eğitime devam etmediklerini ifade etmişlerdir. Şaşman Kaylı ve arkadaşlarının (2016, s. 381–381) İzmir’e göç etme durumu ile madde kullanımı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada da göç eden katılımcıların kardeş sayısının fazla olduğu ve eğitim düzeyi düşüklüğü ile madde bağımlılığı arasında doğrusal ilişki olduğu saptanmıştır.

Okumaya meyilli değildim. Ben kendim okumadım. Arkadaş çevresi işte... Hep yaramaz bir çevrem vardı. Hiç çalışkan arkadaşım yoktu. Ondan dolayı derslere çalışmıyorduk. Her zaman 1 alıyorduk. Biz en iyisi okulu bırakalım dedik (R, Erkek, 32, Diyarbakır).

Arkadaş çevresi işte... Uyuşturucuya başladım. 16 yaşında. Son sınıfta, 8. sınıfta. O yüzden okula devam etmedim. Uyuşturucuya başlayınca bıraktım. Dersler de iyi değildi. Kafayı veremiyorduk (Y, Erkek, 26, Diyarbakır).

Milli sporcuydum okulda; karatede. 84 tane madalyam, başarı belgelerim, plaketlerim, kupam vardı. Derslerde çok iyiydi; ama arkadaşlara, çevreye uyduk (S, Erkek, 28, Ağrı).

Ebeveynlerinin de eğitim düzeylerinin düşük olduğu, hatta okuma yazma bilmeyen ebeveynlerin olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir çalışmada Yaman da (2014), ailesi göç ile İstanbul’a yerleşmiş olan madde bağımlısı gençlerin ailelerinin eğitim seviyelerinin düşük olduğu sonucuna varmıştır.

Annem babam ikisi de hiç okumamış. Okuma yazma bilmiyorlar (E, Erkek, 39, Erzurum).

Ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olduğu ve ailedeki birey sayısının fazla olduğu belirlenen ailelerde, çocuklara ayrılacak zaman kısıtlıdır ve ailelerin derslerde çocuklara yardımcı olabilmesi mümkün değildir. Bu nedenle ders başarısının düşük olması beklenen bir sonuçtur. Annenin eğitim düzeyinin düşük olması, çocukların kentin olanaklarından yararlanması ve kentle bütünleşmesini sekteye uğratmaktadır (Şaşman Kaylı ve ark., 2016, 382–383). Pala’nın (2013, s. 74) araştırmasında da Diyarbakır’a göç eden kadınlar dil problemi nedeniyle sağlık hizmetinden yararlanmakta zorluk çektiklerini dile getirmişlerdir.

Ailelerin Göç Etme Sebepleri

Şaşman Kaylı ve arkadaşlarının (2016, s. 380) çalışmasında geçim sıkıntısı ve işsizlik göç nedenlerinde ilk sırada yer alırken bu çalışmada 1980-2000 yılları arasında Konya'ya göç eden katılımcıların çoğunluğu ailelerinin kan davasından dolayı Konya'ya göç ettiğini belirtirken, bir kısmı da iş bulmak amacıyla ailelerinin göç ettiğini belirtmiştir.

Kan davasından dolayı göç etmişler. Annem babam akrabalar komple gelmişler (Y, Erkek, 26, Diyarbakır).

Kan davasından, düşman sahipliğinden gelmişiz (K, Erkek, 24, Diyarbakır).

Ailem orda yaşıyormuş. İş bulmak için Konya'ya göç etmişler. Babam hayvancılık yapıyormuş. İflas etmiş. İflas edince gururuna yedirememiş. Konya'da peynircilik yapan hemşeriler varmış. Onların yanına gelmişler (S, Erkek, 28, Ağrı).

Yoksulluktan göç etmişiz, o zaman orda geçim şartları çok zorlaşmış, babam daha önce akrabalar göç edince onların da çağırmasıyla buraya göç etmiş (K, Erkek, 28, Van).

Göçün olumsuz sonuçları arasında akrabalarından uzaklaşmak ve desteklerinden mahrum kalmak gösterilmiştir (Puyat, 2013). Bu çalışmada ise özellikle iş bulmak amacıyla göç edenlerin, ağ teorisinde olduğu gibi Konya'ya daha önce göç etmiş olan akrabalarının çağırmasıyla Konya'ya geldikleri, bir süre onların yanında kaldıkları, onların bilgi ve tecrübelerinden yararlandıkları gözlemlenmiştir.

Göç Sonrası Yaşanan Dil Problemi

Göç sonrasında sosyal çevrenin, kültürün, hatta konuşulan dilin değişmesiyle birlikte uyum problemleri yaşanmakta, bu problemlere yönelik önlemler alınmadığında da gençler okuldan uzaklaşmakta, bu nedenle de madde kullanımı ve suça yönelme sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar (Uluocak, 2009, s. 42). Bu çalışmada da katılımcılar da göç sonrasında yaşadıkları dil probleminin eğitim başarılarını düşürdüğünü, çevreye adaptasyonu zorlaştırdığını ve dışlanmaya neden olduğunu dile getirmişlerdir.

Konya'ya geldiğimde Türkçeyi çok az biliyordum. Bir sene kadar okula gitmedim. Sonrasında okula başladığımda sadece kendi akrabalarımızla konuşuyordum. Onların yardımıyla okuldakilerle, çevredakilerle yavaş yavaş Türkçe konuşmaya başladım ve arkadaş çevrem gelişti. Derslerde de çok zorluk çektim (K, Erkek, 28, Van).

Kürtçe konuşuyorduk. Türkçeyi az biliyorduk. Arkadaşlar alay ediyorlardı. Gülüyorlardı. Dersleri anlamakta zorlanıyordum (Y, Erkek, 26, Diyarbakır).

Dil problemi yaşamadığı halde dışlanmaya maruz kaldığını düşünenler de vardır.

Dil problemi yaşamadım; ama yine de dışlandığımı hissediyordum. O zamanlar madde bağımlısı değildim; ama insanların beni dışladığını düşünüyordum. Ben kendimi bildim bileli bu duygu var bende. İçime kapandığım, dışlandığımı hissediyorum (M, Erkek, 26, Batman).

Göç sonrasında yaşanan dil problemi nedeniyle toplum tarafından dışlanan aileler, iş bulmakta da zorluk çekmişlerdir.

Buraya gelince yaklaşık bir sene falan akrabaların yanında kaldık. Babam 1 sene- 1.5 sene falan iş bulmakta zorlandı. Babam zaten Türkçe'yi bilmiyordu. Türkçe öğrendi. Sonra arkadaşların, akrabaların yardımıyla iş buldu. O zamanda bulduğu işlerden çoğu zaman Kürt kökenli olması sebebiyle çıkarıldı. O zaman dışlanma vardı yani. Şimdi yok Allah'a şükür. Ben babamın "Pis Kürtler" diyerek boya sandığına vurduklarını da bilirim. Ama şimdi çok şükür yok. Dil bilmediğinden de sıkıntı çektik. Kendini anlatamıyordu, derdini anlatamıyordu. İş bulamıyordu (K, Erkek, 28, Van).

Şu an Suriyelilere uygulanan psikoloji o zaman bize uygulandı. Biraz para kazanınca o tepki azalıyor. Babam Konya'ya geldiğinde Türkçe'yi biraz biliyordu; ama annem bilmiyordu. Annem hala yarı Türkçe yarı Kürtçe konuşur. Çok zorluk çekmişler. Kimse ev vermek istememiş, iş vermek istememiş. Elektriksiz evlerde yaşamışlar. Şimdi Suriyelilere yapılanlar o zaman bize yapılmış. Halk tepki göstermiş. İnsanlar dışlanmışlar (S, Erkek, 28, Ağrı).

Yaşanan dil problemi, iş bulmayı zorlaştırmış ve ekonomik sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Nitekim göç edenlerin kentte çalışabilmek için gerekli eğitim düzeyi ve niteliğe sahip olmadıkları için vasıfsız veya beden gücüne dayalı işlerde çalıştığı belirtilmektedir (Sağlam, 2006, s. 42).

Göç Sonrası Ekonomik Durum

Göç öncesinde ailelerinin hayvancılık veya çiftçilikle uğraştığını ve ekonomik durumlarının iyi olmadığını belirten katılımcılar, göç sonrasında ilk zamanlar ekonomik olarak zorluk çekseler de zamanla durumlarının daha iyi olduğunu ifade etmişlerdir.

İlk geldiklerinde ekonomik durumumuz kötüydü. Sonra normaldi. Babam burada da besicilik yaptı (K, Erkek, 24, Diyarbakır).

Burada durumları iyi Allah'a şükür. Burada da çiftçilik yaptı. Şimdi emekli oldu. Ailede sadece ben buradayım babamla birlikte. Diğerleri hep yurtdışında (R, Erkek, 32, Diyarbakır).

Burada da babam çobancılık yapıyordu köylere gidiyordu. Burada ekonomik durumu iyiydi (E, Erkek, 39, Erzurum).

Babam çalışırken ekonomik durumumuz iyiydi. Şimdi kötü. Hayvancılık yapıyordu. Bende çalışsam yine iyi olur da çalışmadığım için sıkıntı çekiyoruz. Bir abim bakıyor eve. O da zaten evli barklı. Bir tane kendi evimiz var. Evimiz kira değil. O da olmasa zaten açlıktan öldük herhâlde (M, Erkek, 22, Erzurum).

Annem ev hanımıydı, babam ayakkabı boyacılığı yapıyor. Burada da durumumuz çok iyi değildi (K, Erkek, 28, Van).

Ekonomik durumlarının iyi olmadığını belirtenler ise bağımlılık nedeniyle kendileri iş bulamadıkları ve çalışmadıkları için ekonomik zorluk çektiklerini dile getirmişlerdir.

Madde Bağımlılığı ve Göç Etkisi

Yaşadıkları göçün madde kullanmalarında etkisi olup olmadığı sorusuna katılımcıların çoğunluğu göçün madde kullanımında etkisi olduğu yönünde cevap vermiştir.

Biz başta buraya geldiğimizde yanlış bir çevreye denk gelmişiz. Daha düzgün bir çevre olsaydı, o çevrenin bize getirdikleri şeyler o zaman bize hoş göründü. Bize sahip çıksalardı belki böyle olmazdık (K, Erkek, 28, Van).

Bence göçün etkisi var madde kullanmamızda. Eğer başka yerde oturuyor olsaydık madde kullanmazdım. Oturduğumuz yer hep torbacı olduğu için, madde çok olduğu için ben o yüzden kullandım diyorum. Mesela şu an bile biz hala risk içindeyiz. Çıkıyorum şimdi dışarı, kentsel dönüşüm oldu çoğu gitti; ama yine çıkıyorum dışarıya görüyorum içen insanları. İster istemez insan görüyor (M, Erkek, 22, Erzurum).

Etkisi var. Sedirler’de oturuyor olmasaydık belki olmazdı. Sedirler pislik yuvası. Dışarı çıkıyorsun kapının önünde içiyorlar. Öyle bir mahalle yani. Satıyorlar. Biz de heves ettik içtik yani (Y, Erkek, 26, Diyarbakır).

Sedirler’de oturuyor olmamızın illaki etkisi var. Başka yerde oturuyor olsaydık belki daha iyi olurdu. Çünkü babamgilin oturduğu mahalleye bakıyorum bizim burası gibi değil. Bizim burada madde her an istediğinde elinin altında (M, Erkek, 26, Batman).

Kentte yaşıyor olmak madde bağımlılığında bir riski faktörü iken, kırdan kente göç etmiş olmak ve göç sonrası ikamet edilen yerin suç potansiyelinin yüksek olması bu riski daha da arttırmaktadır. Nitekim göç sonrasında katılımcıların çoğunluğu madde kullanımı ve suçun yaygın olduğu Sedirler Caddesi’ne göç etmiştir. Saraçoğlu Mahallesi’ne ve Çimenlik Mahallesi’ne göç edenler için de benzer bir tehdit söz konusudur. Söz konusu mahalleler suça karışmış çocuk vakalarında en yüksek orana sahip olan Karatay ilçesine ait olup, 332 vakadan 244 tanesinin uyuşturucu madde suçu olduğu görülmektedir (ASPB, 2016, s. 103). Katılımcıların göç sonrasında uyuşturucu madde suçlarında risk içeren bölgelerde ikamet ettikleri sonucuna varılmıştır. Başka bir ifade ile kırsal alandan kente göç eden ve sosyoekonomik seviyesi düşük olan bu kesimler için yerleşilen mahalle madde kullanımına davetiye çıkarmaktadır. Söz konusu mahallelerdeki çevre koşulları ve arkadaşlık ilişkileri gençlerin uyuşturucu madde ile kolayca tanışmasına imkân sağlamak ve nihayetinde bağımlılığa ve suça zemin hazırlamaktadır.

Madde Kullanmaya Başlama Yaşları ve Nedenleri

Katılımcıların çoğunluğu ortaokulda madde kullanmaya başladığını ifade ederken, bir kısmı da ilkokul ve lisede madde kullanmaya başladığını ifade etmiştir. İlk önce esrar, sonra sentetik haplar ardından da eroin ve kokain kullanmışlardır.

Esrarı 11 yaşında içtim. Çevreden dolayı başladım. Okulda başladım. Çevre bozdu o zamanlar. 16 yaşında da eroine düştük işte. Arada hap da kullandım (K, Erkek, 24, Diyarbakır).

Liseye başladım. Bir sene sonra eroin kullanmaya başladım. 16-17 yaşında. Liseye ilk başladığımda esrara başladım sonra hapa başladım. Daha sonra eroine başladım. 1 sene kadar esrar kullandım. Sonra 3-4 ay ara verdim. Sonra eroine başladım (M, Erkek, 26, Batman).

Esrarın bir geçiş maddesi niteliği taşıdığı görülmektedir. Esrar satılan yerlerde diğer maddelerin de satılıyor olması, esrar kullanıcılarının diğer maddeleri kullanmak için daha cesaretli ve meraklı olması diğer maddelere geçişi kolaylaştırmaktadır (Ögel ve ark., 2000, s. 34).

Esrar diğerlerini tetikliyor. Esrarı içtin mi artık daha fazla şey istiyorsun. Ben esrar içerken hap atılan ortamlarla tanıştım. Sonra hap atmaya başladım. Hapı attıktan sonra bu kez eroin ortamına girdim. Eroin içmeye başladım. Böyle böyle yükseliyor (R, Erkek, 32, Diyarbakır).

Katılımcılar ailelerinde sadece kendilerinin bağımlı olduğunu belirtmiştir. Yalnız bir kişi kardeşlerinin de bağımlı olduğunu söylemiştir. Akrabalarında az sayıda bağımlı birey olduğunu söyleyen katılımcılar, arkadaş çevrelerinde ise çok sayıda bağımlı bireyin bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Ailemde madde bağımlısı sadece ben varım. Onun dışında kimse yok. Sigara alkol hiçbir şey kullanmazlar. Akrabalarım da var. Dayımın oğlu var. Arkadaş çevremde çok var (R, Erkek, 32, Diyarbakır).

Ailemde bağımlı başka kimse yok. Bir ben varım. Babam alkol falan hiçbir şey kullanmazdı. Hepsini namazında niyazında. Uzaktan akrabalarım da bir iki tane var. Arkadaş çevremde çok var. Arkadaş çevremde çoğu içici zaten (M, Erkek, 26, Batman).

Ailelerinde kendilerinin dışında bağımlı kimse olmadığını belirten katılımcıların hepsi arkadaş nedeniyle madde kullandığını, arkadaşlarının “Sen ana kuzusun”, “Bir kereden bir şey olmaz.” gibi ifadelerle madde kullanımını teşvik ettiklerini ve arkadaş çevresini kaybetmemek, dışlanmaya maruz kalmamak için kendilerinin de madde kullandıklarını belirtmişlerdir.

İlk arkadaşım ile kullandım. Ben merak ettim. Ne içiyorsunuz dedim. Kendisi de esrar dedi. Nasıl içilir, nasıl yapılır derken... İçme, yapma demedi. Klişeleşmiş bir laf vardır. Sen ana kuzusun, git eve yat. Sütünü iç yat. Bunlarla başladı. Sonrasında birinde, ikisinde reddettik; ama üçüncüsünde takıldık yani. Şimdi o çevreden kopmak istemiyorsun. Bir de memleketten gelmişsin. Burada belli bir çevre yapmışsin. O çevreyi de kaybetmen tekrar yeni bir arkadaşlık, yeni bir şey yorulacaksın. Arkadaşlarımı kaybetmek istemedim (K, Erkek, 28, Van).

Esrara da arkadaşlarım sayesinde başladım. Arkadaşlarım yapma demedi. Şimdi içen adam sana yapma der mi, demediler. İyi bir şey dediler (E, Erkek, 39, Erzurum).

İlk arkadaşım ile içtim. Yapma falan valla bir şey demedi. O içiyordu, kokusu zaten geliyordu bize. Biz de merak ettik. O ne dedik. Bir iç dedi, uzattı. İçtim. Ertesi gün oldu. Otomatik kendim gitmeye başladım (M, Erkek, 22, Erzurum).

Gençlerde bir gruba dahil olmak itibar kazanmakla, kendini kanıtlamakla eş değerdir. Bu nedenle alt kültür gruplarına dahil olan gençler, grup normlarına uymak

zorundadır. Madde kullanmakla başlayan grup kuralları, zamanla suça bulaşmaya kadar varabilmektedir.

Madde Bağımlılığı ve Suç İlişkisi

Madde temin edebilmek için her geçen gün daha fazla paraya ihtiyaç duyulduğu; bu nedenle de hırsızlık, gasp, torbacılık gibi suçlara bulaşıldığı bilinmektedir (Gürsu, 2018, s. 44). Katılımcılar da madde satın alabilmek için mecbur kalarak suça bulaştıklarını, hatta hapse girdiklerini söylemişlerdir.

Durumumuz iyiydi çalışıyorduk. Hepsini yedik, içtik. O zaman araba falan alıp satıyordum. Ondan sonra hepsi bitti. Sonra bunu aldık getirdik sattık. Allah bizi affetsin. Eroinin ticaretini bir dönem içmek için mecbur kaldık yaptık. Allah bizi affetsin (E, Erkek, 39, Erzurum).

Hırsızlıktan, gasptan, yaralamadan... Çok hapiste yattım (Y, Erkek, 26, Diyarbakır).

Valla şimdi yalan konuşmaya gerek yok. Hırsızlık yapıyorsun yani buluyorduk o parayı bir şekilde. Ailemden istiyordum. Yoksa dışarı çıkıyordum (...) Şurada para var deseler gider alırsın onu. Gidip onu öldürürken de alırsın. İşte bir şekilde parayı buluyorduk. Hırsızlık yapıyorduk, arkadaşımızdan gidiyorduk borç istiyorduk (M, Erkek, 22, Erzurum).

Aşağıdaki ifadelerde de görüleceği üzere hapse girmek, madde bağımlılığından kurtulmada en etkili yol haline gelmiştir.

AMATEM Sorunu ve Öneriler

Katılımcılar madde kullanmayı bırakmayı defalarca denediklerini; tedavi olmak için AMATEM'e gittiklerini; ama AMATEM'lerdeki personelin yetersiz kaldığını ve AMATEM'lerin madde kullanımında sosyal sermaye ve enformasyon kaynağı olduğunu, bu nedenle AMATEM'lerin yararlı olmadığını belirtmişlerdir.

Ben neden yatıyorum eroinden bu arkadaşta esrardan yatıyor mesela. Şimdi AMATEM'lerde sigara odaları oluyor. Toplu konuşabiliyorsun. Bana anlatıyor. Ben esrarı ya da kokaini kovanın üzerinde çekiyordum çok güzel oluyor diyor. Adam hiç bilmiyor bak. Aslında niyeti oraya tedavi olmakta yeni bir teknik öğreniyor. Gitti (...) AMATEM'lere psikologlar sosyologlar bırakmışlar. Bunlarda yetersiz kalıyor. Şimdi bir tane bayan koymuşlar oraya, bayan çekimser kalıyor benimle konuşmakta. Benimle konuşmaya korkuyor (S, Erkek, 28, Ağrı).

AMATEM iyice bağımlı yapıp salıyor (Y, Erkek, 26, Diyarbakır).

AMATEM'e gittim, ben orada bırakamadım. Çıktığım zaman bana suboxone yazmamışlardı o zaman. O yüzden geri içmişim zaten. Çıktıktan sonra ertesi günü içmişim (K, Erkek, 24, Diyarbakır).

AMATEM'de tedavi olarak madde kullanmayı bırakamadıklarını belirten katılımcılar, hapse girince madde kullanmayı bırakmak zorunda kalmışlardır.

Hapishanede mecbursun bırakacaksın. Orada bulamazsın. Buna mecbursun. Bir de revire gittiğin zaman revir doktoru sana iğne ilaç yazmaz. Soğuk suyun altına gireceksin. Benim bırakma sebebim cezaevi oldu (S, Erkek, 28, Ağrı).

Şu an kimyasal hiçbir şey içmiyorum Allah'a şükür. Arındım. Hapse düştüm. Hapishane benim için bir kurtuluş oldu. Zaten S...'la da hapishanede arkadaş olduk. Şu an esrar da içmiyorum. Hiçbir şey içmiyorum (R, Erkek, 32, Diyarbakır).

Bırakmayı çok denedim. Çok cezaevinde yattım. Çıktım içtim. Çıktım içtim. En sonunda bıraktım Allah'a çok şükür. Hapishanede bıraktım. Tam bir senedir hiçbir şey kullanmıyorum (Y, Erkek, 26, Diyarbakır).

Madde kullanmayı bırakmak için her türlü yolu deneyen katılımcılara "Madde bağımlılığı sorunu nasıl çözülür?" sorusu yöneltildiğinde farklı öneriler sunmuşlardır.

İnsanların spora yönelmesi lazım. Enerji boşaltmak için gidecek (denetimli serbestlik gibi). Bir de mahalledeki ağır abilerle çözülür bu iş. Başka şekilde çözülmez (...) Açın sınırları. Bırakın, gütsin Avrupalıyı öldürsün bu eroın (S, Erkek, 28, Ağrı).

Bu sorunun çözülmesi için çok iyi bir anne çok iyi bir baba olması lazım şu an (R, Erkek, 32, Diyarbakır).

Kaldıracak abi. Ağır cezalar verecek. Polisinin ilk önce önüne geçecek. Polis insanlardan daha çok içiyor ya. Ben kaç sefer şahit oldum. Benim malımı şurada aldı, şurada içti, oturdu- lar. Gözümle şahit oldum buna. İçmek suç değil. Şu an nasıl olur. Torbacıyla beraber yakalanırsan illaki sana da ceza keser. Denetim takar. Torbacıları hepsi biliyor. Devletin içindeki adamlar da biliyor (K, Erkek, 24, Diyarbakır).

Bağımlılık sonrası spor faaliyetlerinin zorunlu hale getirilmesi, cezaların ağırlaştırılması ve uyuşturucu madde satışına izin verilmemesi gibi çözümler getirilirken, anne babaların madde bağımlılığı konusunda bilgi sahibi olmasının koruyucu ve önleyici bir tedbir olacağı ifade edilmiştir.

Aile İlişkileri ve Empati

Yaman (2014, s. 109), ailelerin madde kullanan çocuklarına ilk önce sert tepki gösterdiklerini, sert tepkinin işe yaramadığını gördüklerinde ise durumu kabullendiklerini ifade etmiştir. Bu çalışmada da katılımcıların iki tanesi aileleri ile ilişkilerinin kötü olduğunu, diğerleri ise madde kullanmalarına rağmen aileleri ile ilişkilerinin iyi olduğunu söylemiştir. Bu ifadeler sonucunda ailelerin çaresiz kalarak durumu kabul- lenmeleri sebebiyle ilişkilerin "iyi" olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Annemle babamla ilişkilerim iyiydi. Uyuşturucu kullandığım için kızıyorlardı; ama ellerinden bir şey gelmiyordu (Y, Erkek, 26, Diyarbakır).

Madde kullanmama karşılar. İyi davranıyorlar; ama maddeden dolayı biraz tartışma oluyor tabi (K, Erkek, 24, Diyarbakır).

Aileleri ile ilişkilerinin iyi olduğunu belirten katılımcılar, kendi çocuklarının da madde kullanıcısı olduğunu öğrenseler sert tepki göstermeyeceklerini, çocuklarıyla konuşmaya çalışacaklarını ve tedavi ettirmek için ellerinden geleni yapacaklarını belirtmişlerdir.

Kimse çocuğunun kullanmasını istemez. İnsanların birbirine yardımcı olmaları lazım. Bu içiyormuş bunu dışlayalım, bizim insanlarımızda bu dışlama var. AMATEM çözüm değil. Dövmeyle de hiçbir şeye varamazsın. Bir insanla konuşarak halletmek lazım. Oturacaksın, derdini dinleyeceksin. Hayırdır, sen bunu niye içiyorsun veya niye yapıyorsun veya kim sana içiriyor. Kim yapıyor. Onu öğrenmeye çalışacaksın. Veya yanına gelmeye çalışanlara gelme- yin kardeşim diyeceksin. Ne bileyim çipse çipini taktracaksın (K, Erkek, 24, Diyarbakır).

Kullanmasında... Ben akşamları bile eve gittiğim zaman yüzüne bakmaya bazen utanıyorum. Bazen oturup kendi başımayken ağladığım oluyor. Kahrolurum biterim. Onunla beraber ben de erir giderim. Kızmam. Çaresine bakarım. Ne gerekiyorsa arkadaş gibi... Çevresine dikkat ederim. Düşmesin diye arkadaş çevresine dikkat ederim ben. Şu an evi bekliyorum. Evim çıksın. Evimi satıp zaten ilk işim bu mahalleden kurtulmak olacak (M, Erkek, 26, Batman).

İkamet edilen bölgenin ve arkadaş çevresinin önemine vurgu yapılarak, çocuklarını bağımlıktan korumak için arkadaşlarını ve çevrelerini denetleyeceklerini dile getirirler de ailede bağımlılığı bulunan ebeveyn olması çocuklar için risk oluşturmaktadır (Ögel, 2010, s. 3).

Tartışma

Kan davası ve işsizlik nedeniyle Konya'ya göç ettiği belirlenen aileler göç sonrasında suça bulaşmış çocuk vakalarının en çok olduğu Karatay İlçesinde ikamet etmişlerdir. Benzer şekilde Şaşman Kaylı ve arkadaşlarının (2016, s. 380) çalışmasında da göçlerin kenar mahallelere yapıldığı, bu durumun madde bağımlılığı riskini daha da arttırdığı ifade edilmiştir. Bunun önüne geçebilmek için yerel yönetimlerin inisiyatif olarak madde bağımlılığının yaygın olduğu mahallelere, diğer illerden gelen göçün önüne geçmek adına alternatif mahalleler kurması gerekmektedir.

Alan yazında, göç eden kişilerin dilleri, değişen çevreleri ve kültürlerinin dışlanmaya maruz kalmalarına neden olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan uyum problemleri, kırla kent arasında sıkışıp kalan gençleri okula devam etmeme, madde kullanma ve suça bulaşma gibi olumsuz davranışlara itmiştir. Eğitim düzeyi düşük olan ailelere sahip olan gençlerin ders başarısının düşük olması ve okulda adaptasyon sorunu yaşamaları son derece normaldir (Angay, 2012, s. 40; Güneş, 2013, s. 300; Sevim, 2001, s. 265). Bu çalışmada da benzer veriler elde edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda özellikle Sedirler Caddesi, Saraçoğlu Mahallesi ve Çimenlik Mahallesi gibi yoğun göç alan bölgelerde göç sonrası danışmanlık hizmetleri verilmesi, kente adaptasyon çalışmaları yapılması ve öğrenciler için etüt merkezleri açılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yine bu mahallelerde koruyucu ve önleyici çalışmalarda boş zaman aktivitelerinin, meslek edinme kurslarının ve okuma yazma kurslarının da ihtiyaç olduğu unutulmamalıdır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Manisa iline yapılan gç eden bireylerin ele alındığı araştırmada katılımcıların gerekli niteliklere sahip olmaması ve eğitim düzeylerinin düşük olması sebebiyle işsizlik sorunuyla karşı karşıya kaldığı, nüfus sayısı fazla olan ailelerin de daha yoksul olduğu ifade edilmiştir (Temel, 2017). Bu araştırmada da gç öncesinde tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan aileler, Konya'ya göç ettiklerinde dil problemi nedeniyle iş bulmakta zorluk çekmişler ve ekonomik sorunlar yaşamışlardır. Daha sonra yine tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sürdürmeye devam eden aileler, ekonomik olarak daha iyi duruma gelmişlerdir. Sabıka kaydı nedeniyle iş bulamadıklarını söyleyen katılımcılar, kendileri çalışmadıkları zaman ailelerinin ekonomik olarak zorlandığını belirtmişlerdir. Asan ve arkadaşlarının (2015, s. 5) alışmasında da madde bağımlıların işsizlik oranının yüksek olduğu, bu nedenle ailelerinin mağdur olduğu tespit edilmiştir. Böylece madde bağımlılığı tedavisi sonrasında istihdam olanağı sağlamasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İşsizlik, yoksulluk ve hane halkı sayısının fazla olması aile içi ilişkilerin yetersiz olmasının nedenlerindedir. Sağlıksız aile ortamında yetişen bireylerin kendilerini kabul ettirmek, sosyal evre edinebilmek adına alt kültür gruplarına dahil olma riski çok yüksektir. Dhil olunan alt kültürün bütün değer ve normları zamanla benimsenmektedir. Araştırmada da bütün katılımcılar arkadaş çevrelerinde ise çok sayıda madde bağımlısı birey olduğunu ve arkadaşlarının etkisiyle madde kullanmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Başka bir araştırmada da 225 madde bağımlısı kişiye ulaşılmış ve bu kişilerin %96'sının arkadaşlarında madde kullanımı olduğu tespit edilmiştir (Bozkurt, 2015, s. 137). Arkadaş etkisinin yoğun olduğu bu sorunla baş edebilmek için okullarda yapılacak olan psikolojik danışmanlık ve rehberlik, akran danışmanlığı hizmetlerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Madde kullanmayı bırakmayı defalarca deneyen, tedavi olmak için AMATEM'e gittiklerini belirten katılımcılar, AMATEM'de çalışan personelin bilgi ve beceri olarak yetersiz olduğunu, özellikle sigara odalarında bağımlıların bir araya gelerek madde kullanımı ile alakalı yeni yöntem ve teknikleri birbirlerine öğrettiklerini belirtmişlerdir. Tedavide başarının sağlanması için hücreli sistem uygulamasının daha yararlı olacağı fikri ne sürülmüştür. Yine katılımcılar madde bağımlılığı sorununun çözümü için cezai yaptırımların artması ve zorunlu spor faaliyetlerinin olması gerektiğinin; koruyucu önleyici çalışmalar aşamasında ise anne ve babaların bu konuda bilgili olması ve aile içi iletişimin sağlıklı olması gerektiğinin vurgusunu yapmışlardır. Bu alanda çalışan kamu kurum ve kuruluşlarının, STK'ların madde bağımlılığı ile ilgili düzenleyeceği seminer, konferans ve eğitimler büyük önem arz etmektedir.

Katılımcılar, madde kullandıkları için ailelerinin kızdığını, tepki gösterdiğini, tedavi olmaları için çabaladıklarını ve en sonunda pes ederek kendi hallerine bıraktıklarını belirtmişlerdir. Aile içi ilişkilerin iyi olarak nitelendirilmesi ise ailelerdeki

çaresizliğin sonucudur. Aileler bu sorunla karşı karşıya geldiğinde nasıl davranmaları gerektiğini bilmemektedirler. Bu nedenle ailelere yönelik bağımlılık eğitimleri düzenlemelidir. Tedavi ve rehabilitasyon aşamasında ailelerin bilgilendirilmesi ve danışmanlık hizmeti verilmesi gerekmektedir.

Son olarak kendilerinin de belirttiği üzere göç sonrasında uyuşturucu madde suçları açısından yüksek risk taşıyan bölgelere yerleşmiş olan katılımcılar, farklı bir yerde ikamet etselerdi bu sorunla karşılaşmama olasılıklarının yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Özgen'in (2010) de belirttiği üzere bu aileler suç işlemek amacıyla kente göç etmemişler, kentlerdeki istihdam sorunu ve göçün psikososyal etkileri bireyleri suça yöneltmiştir. Tedavi sonrasında tekrar eski çevrelerine dönen katılımcılar, madde kullanmadıkları halde çevrenin etkisiyle tekrar madde kullanmaktan korktuklarını dile getirmişlerdir. Böylelikle rehabilitasyon aşamasında sadece bireyin değil, sistem kuramı çerçevesinde "çevresi içinde bireyin" ele alınması gerektiği ve tedavide başarının sağlanabilmesi için Konya'da merkezden uzak 'Rehabilitasyon Köyü Projesi'nin hayata geçirilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Bildirimler

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar; bu araştırmanın yürütülmesi, yazarlığı ve çalışmanın yayımlanması ile ilgili çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar; bu araştırmanın yürütülmesi, yazarlığı ve çalışmanın yayımlanması için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Those Who Cannot Get a Grip on the City: Substance Abuse and the Migration Relationship in the Case of Konya

Hatice Arslan¹

Abstract: Internal migrations performed with the hope of finding work and living in better conditions also brings along problems such as urbanization gone askew, squatting, unemployment, lack of education, and cultural conflict. People who cannot find what they are looking for in the city, who maintain their own way of life, who cannot adapt to urban life, and who cannot break away from their own culture are excluded and marginalized. In other words, these migrants who cannot get a grip on the city sometimes use substances and remain faced with the risk of becoming addicted. This study intends to research the impact the phenomenon of migration has on drug use in families that have migrated to Konya from the Eastern and Southeastern Anatolian regions between 1980 and 2000. The province of Konya, where the dimensions of substance use and the problem of addiction increase day by day, is a province that both receives and provides migrants. The vast majority of migrations made to Konya are seen to be from the Southeastern and Eastern Anatolian regions. In this context, my study focuses on the relationship between substance addiction and migration. The qualitative research method has been adopted within the scope of the study, and life history interviews will be held using the semi-structured interview technique with 10 substance-addicted youths who will be determined through snowball sampling. In Turkey, studies performed in this field on the increasing number of addicts and the age of becoming addicted getting younger with each passing day becomes ever more important. No study is encountered in the literature to have researched the impact migration has on substance use or to have researched in depth migration and the problems it brings; this study will contribute to the literature related to this topic. Alongside this, the study carries additional importance due to being the first study that will research the impact internal migrations made to Konya have on substance use.

Keywords: Internal migration • Konya • Adapting to the city • Addiction • Substance use

---

1 Hatice Arslan (Social Worker), Konya Association for Fighting Substance Abuse, İhsaniye Mah. Hüsni Aşk Sok. Konevi İş Merkezi No: 4/105 Selçuklu, Konya Turkey. Email: htcarlsan042@gmail.com

To cite this article: Arslan, H. (2020). Those who cannot get a grip on the city: Substance abuse and the migration relationship in the case of Konya. *Toplumsal Değişim*, 2, 213–234.

People are seen to migrate to the city for being able to access better life standards, receive education, and most importantly find work. Whatever the reason for migration, major social, economic, political, and psychological results emerge in migrants' lives (Castles & Miller, 2008, p. 39). People who migrate continue living their lives in the places to which they've migrated and are unable to detach from their culture. This situation causes them to be "otherized" by the other city people and also leads to cultural conflicts (Koçak & Terzi, 2012, p. 182). These conflicts increase the risk of migrants' substance use and of becoming addicted (Balcıoğlu et al., 2001, pp. 190–191). The social change that has been quickly experienced brings along problems such as being involved in criminal activity, being a member of radical groups, and substance use in addition to internal migration, squatting, unemployment, and being unable to adapt to the city (Köknel, 1983, p. 710).

Although substance abuse is seen in every segment of society regardless of religion, language, race, or socioeconomic status (Czechowicz, 1988), the risk of poverty, being uneducated, being involved in criminal activity, and substance abuse is seen to have increased in the outskirts of the city in particular (Kaylı et al., 2016). Migrants have been determined to have high levels of anxiety, depression, and stress (McKelvey et al., 2002) and low self-esteem (Ponizovsky et al., 2009). The risk of substance abuse is high for children and youths who want to deal with these feelings (Kızmaz & Bilgin, 2010, p. 269).

Konya, as a city located at the crossroads that receives refugees, is one of the provinces under the risk of drug addiction. This study, performed with the goal of examining the relationship substance use in Konya has with migration, carries additional importance due to being the first study to research the effect internal migration made to Konya have on substance use.

Method

The qualitative research in the scope of the study has been conducted between January and March 2018 with eight people suffering from drug addiction who have migrated to Konya from the Eastern Anatolian and Southeastern Anatolian regions. The semi-structured interview technique has been used in the interviews, allowing the opportunity to address new questions and problems on topics that had been previously prepared with a clear framework. In this context, the eight people have been reached using the snowball sampling technique, which was used for sampling the sub-cultures. The data obtained from the interviews has been separated into themes with respect to the related literature, and an analytical analysis has been performed.

Findings

This section discusses the relationship of migration with the reasons for substance abuse by addressing the themes obtained as a result of the content analysis.

Demographic Findings

The participants are seen to have greater numbers of siblings, with the household average being around 6-7; they are seen to have low education levels. One person is a high school graduate, one dropped out of high school, and the others are middle school graduates. The participants stated not continuing their education due to the influence of the friends around them. Their parents have been determined to also have low education levels; in fact, parents were even identified to be illiterate.

The Families' Reasons for Migrating

While most of the participants who had migrated to Konya between 1980 and 2000 stated their families to have migrated to Konya because of blood feuds, another group stated their families to have migrated for the purpose of finding work. Those who had migrated for the purpose of finding work in particular were observed as in network theory to have come to Konya because relatives who had previously migrated to Konya called on them; they stayed with the relatives for a while and benefitted from their knowledge and experience.

The Language Problem Experienced After Migration

The participants expressed the language problem they experienced after migrating to have lowered their educational success, to have made adapting to the environment difficult, and to have caused exclusion. The families who were excluded due to the language problem experience had difficulty finding work.

Economic Status Post-Migration

The participants, who stated their families to have been engaged in animal husbandry or farming prior to migrating and to not have had good economic status, expressed that although they had had economic activities at first after migrating, with time their situations had gotten better.

Substance Abuse and the Migration Effect

To the question of whether or not the migration they had experienced had impacted their substance use, the majority of the participants responded that migration had had an effect.

The Age and Reasons They Began Using Substances

While most of the participants stated having begun substance usage in middle school, some stated beginning substance usage in primary school or in high school. They used cannabis first, then synthetic pills followed by heroin and cocaine.

Cannabis appears to be a gateway drug.

The participants stated being the only ones in their family to be addicted. Only one person said they had siblings who were also addicted. Numerous participants, a small number of whom said they had a relative who was addicted, stated that an individual in their circle of friends was addicted.

All of the participants who specified having no one else in their family aside from them who was addicted stated that they had used drugs due to a friend, that their friends had encouraged substance use with expressions such as “You’re a mama’s boy” or “Nothing will happen from one time,” and that they had used drugs in order to not lose their circle of friends and to not be excluded.

Substance Abuse and the Relationship to Crime

The participants stated they had been compelled to commit crime in order to buy drugs and had even gone to jail.

Family Relationships and Empathy

Two of the participants said they had bad relationships with their families; the others stated having good relationships with their families despite using drugs. The participants who stated having good relations with their families said that they would not react harshly if they learned that their own children were substance users, that they would try to talk with their children, and that they would do their best to have them get treatment. The participants said they would supervise their children’s friends and environment in order to protect them from addiction, emphasizing the importance of the region where they reside and the friends around them.

The Problem with the Alcohol and Substance Treatment Center (AMATEM) and Questions

The participants stated that they had tried repeatedly to stop using drugs and had gone to AMATEM for treatment; however, they stated the staff at AMATEM to be incompetent and that these alcohol and substance treatment centers were a source of social capital and information on drug use; for this reason, they stated AMATEMs to not be useful. The participants who stated being unable to quit drug use through treatment in AMATEM were forced to quit drug use when they went to jail.

The participants, who had tried all kinds of ways to stop drug use, offered various suggestions when the question “How can the drug abuse problem be solved?” was directed at them. While they brought solutions such as making sports activities compulsory, having heavy fines, and not allowing the sale of drugs post-addiction, they stated that parents having knowledge about drug addiction would be a protective and preventative measure.

Discussion

This research, performed for the purpose of examining the relationship that the disadvantaged situations revealed by the phenomenon of migration has with drug addiction, determined that those who had migrated from the regions of Eastern Anatolia and Southeastern Anatolia had settled in the outskirts of Konya. Şaşman Kaylı et al.'s (2016) study addressed the relationship between the situation of migrating to İzmir with drug use; they stated that the migrants reside on the outskirts of İzmir and that they faced language problems, unemployment, poverty, and exclusion. That study concluded that the parents' low education levels and high numbers of children had made adapting to the city difficult and that the participants who had used drugs under the influence of their circle of friends and who had been involved in criminal activity had made the negative effects of migration visible. Şaşman Kaylı et al. (2016), who detected the rate of starting drugs to be higher in the participants who had migrated, reached the result that migration is one of the risk factors for drug usage. The results from our current research have similar characteristics to that study.

Acknowledgements: This is an extended abstract of the article entitled "Kente Tutunamayanlar: Konya Örneğinde Madde Bağımlılığı ve Göç İlişkisi" published in *Toplumsal Değişim*.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Grant Support: The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Kaynakça/References

- Aker, T. A., Çelik, B. A., Kurban, D., Ünal, T. ve Yüksek, D. H. (2005). *Türkiye'de ülke içinde yerinden edilme sorunu: Tespitler ve çözüm önerileri*. https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_Turkiyede_Ulke_Icinde_Yerinden_Edilme_Sorunu_Tespitler_Ve_Cozum_Onerileri.pdf
- Angay, H. (2012). *Doğu ve Güney Doğu Anadolu illerinden İzmir'e göç eden ailelerin çocuklarının eğitim sorunlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı). <https://avesis.ege.edu.tr/yonetilen-tez/b064294b-1413-4d38-b16c-838003c80f93/dogu-ve-guneydogu-illerinden-izmir-goc-eden-ailelerin-cocuklarinin-okul-sorunlarinin-incelenmesi>
- Asan, Ö., Tıkır, B., Okay, İ. T. ve Göka, E. (2015). Bir AMATEM birimine başvuran alkol ve madde kullanım bozukluğu olan hastaların sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Bağımlılık Dergisi*, 16(1), 1–8.
- Atıcı, K. (2014). *Bağımlı sayısı 50 bini bulabilir*. <http://www.merhabahaber.com/bagimli-sayisi-50-bini-bulabilir-283043h.htm>
- Balcıoğlu, İ., Doksat, M. K. ve Tan, O. (2001). Madde bağımlılığı, göç ve suç. *Yeni Symposium*, 39(4), 185–191.

- Bozkurt, O. (2015). *Madde bağımlısı bireylerin bağımlılık süreçlerinde ailenin etkisi* (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı). <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/1383/6e15dfea-e85c-450c-958f-040d6f19d47c.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bülbül, S. ve Köse, A. (2010). Türkiye’de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *Istanbul University Journal of the School of Business Administration*, 39(1), 75–94.
- Çakır, S. (2011). Türkiye’de göç, kentleşme/gecekondu sorunu ve üretilen politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 209–222.
- Çalı, H. H. (2012). Türkiye’de kentsel mekânda mağdursuz suç örneği olarak “Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanma”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 37–56.
- Can, Y. (2011). *Göç ve kent: 1989’dan günümüze göç eden insanların kent adaptasyonu Diyarbakır örneği* (Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı). <http://acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1742/294488.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Czechowicz, D. (1988). Adolescent alcohol and drug abuse and its consequences – An overview. *American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 14(2), 189–197.
- Demirel, B. A. (2004). Doğu’da göçün temelleri. *PiVOLKA*, 14, 7–12.
- Dinç, A. (2014). Daimi ikametgaha göre Türkiye iç göçlerinde Konya ilinin yeri (1980-2013). *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 28, 1–33.
- Günel, V. (2012). Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nden verilen göçün akım yönü. *International Journal of Social Science*, 5(5), 105–127.
- Güneş, E. M. (2013). İç göç terörizm ilişkisinde mersin Örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2(8), 275–302.
- Gürsu, O. (2018). Madde bağımlılığı ve din: HİGED örneği. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5, 37–54.
- Haberler.com. (2013, 24 Mayıs). *10 yaşında uyuşturucu madde kullanan var*. <https://www.haberler.com/10-yasinda-uyusturucu-madde-kullanan-var-4664220-haberi/>
- Hammersley, R. (2008). *Drugs and crime*. Polity Press.
- Kalyoncu, A. Ö. (2010). *Plastik düşler: Bağımlılık hakkında gerçekler yeni düşler, yeni bilgiler, yeni tedaviler, yeni umutlar*. Kapital Yayınları.
- Kaylı, D. Ş., Altıntoprak, A. E., Çelikay, H., Korkmaz, Y. ve Kabakçı, D. (2016). Madde bağımlılığı nedeniyle denetimli serbestlik tedavisine yönlendirilen bireylerde madde kullanım örutüsü ile göç arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2017(5), 376–384.
- Kızmaz, Z. ve Bilgin, R. (2010). Sokakta Yaşayan/çalışan çocuklar ve suç: Diyarbakır örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 269–311.
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163–184.
- Köknel, Ö. (1983). *Alkolden eroine kişilikten kaçış*. Altın Kitap Yayınları.
- Konya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü. (2016). *Konya risk haritası*. <https://www.mevka.org.tr/Yukleme/Uploads/Dsy9tkHy6719201750751PM.pdf>

- Koyuncu, A. (2011a). *1980'den sonra kente göç edenlerin tutunma yolları: Konya örneği* (Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya). <http://acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2235/280974.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Koyuncu, A. (2011b). Anadolu kentlerine göç: Konya örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 1(1), 130–145.
- Koyuncu, A. (2013). Kimliğin inşasında kent: Konya örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(2), 155–179.
- McKelvey, R., Sang, D., Baldassar, L., Davies, L., Roberts, L., & Cutler, N. (2002). The prevalence of psychiatric disorders among Vietnamese children and adolescents. *The Medical Journal of Australia*, 177(8), 413–417.
- Ögel, K. (2010). *Sigara, alkol ve madde kullanım bozuklukları: Tanı, tedavi ve önleme*. Yeniden Yayınları.
- Ögel, K., Tamar, D., Evren, C. ve Çakmak, D. (2000). Bir geçiş maddesi olarak esrar. *Türkiye'de Psikiyatri*, 2, 30–35.
- Özgen, Y. F. (2010). *Türkiye'de göç ve kentleşmenin suç ve suçlulukla ilişkisi (İstanbul örneği)*. (Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Pala, A. (2013). *Zorunlu göç ve kadın deneyimi: Diyarbakır örneği* (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Antropoloji Anabilim Dalı). <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/1208/77bdf84a-9d75-4525-8e86-7e2611c5eceb.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ponizovsky, A. M., Radominslenky, I., & Grinshpoon, A. (2009). Psychological distress and its demographic associations in an immigrant population: Findings from the Israeli National Health Survey. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 43, 68–75.
- Puyat, J. H. (2013). Is the influence of social support on mental health the same for immigrants and non-immigrants? *Journal of Immigrant and Minority Health*, 15(3), 598–605.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. *Türkiyat Araştırmaları*, 5, 34–44.
- Sevim, Y. (2001). Terör nedeniyle Elazığ'a göç eden ailelerin çocuklarının eğitim durumu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 259–268.
- Temel, R. (2017). *Doğu ve güneydoğudan göç eden bireylerin yoksulluk ve sosyal dışlanma boyutunda incelenmesi (Manisa ili örneği)* (Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı). <http://acikerisim.pau.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11499/2990/Ramazan%20Temel.pdf?sequence=1>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2016a). *İkamet edilen il ve doğum yerine göre iller arası göç eden nüfus, 2014-2016*. <http://www.tuik.gov.tr>
- Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi. (2016). *Türkiye uyuşturucu raporu*. <http://www.narkotik.pol.tr/ulusalyayinlar>
- Ulucak, G. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 35–44.
- Yaman, Ö. M. (2014). Uyuşturucu madde bağımlısı gençlerin aile içi ilişkilere yönelik görüşleri: Esenler-Bağıcılar örneği. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 1, 99–120.